

Vlaams
Parlement

ingediend op **44** (2015-2016) – Nr. 1
4 november 2015 (2015-2016)

Jaarverslag

van het Vlaams Vredesinstituut

2014

INHOUD

1	Het instituut	4
	1.1 Situering.....	4
	1.2 De Raad van Bestuur.....	5
	1.3 De Wetenschappelijke Raad.....	6
	1.4 Het Wetenschappelijk Secretariaat	7
2	Wapenhandel en -productie	8
	2.1 Vlaamse buitenlandse wapenhandel in 2013	8
	2.2 Vlaamse handel in producten voor tweëërlei gebruik 2013.....	9
	2.3 Belgische wapenhandel.....	10
	2.4 Wapenexport naar de Arabische wereld.....	10
	2.5 Lijsten van goederen die onder exportcontrole worden geplaatst	11
	2.6 Nederlandse samenvatting van het SIPRI Jaarboek 2014.....	11
	2.7 Vuurwapens	12
3	Vrede en samenleving.....	13
	3.1 Herdenken en herinneren.....	13
	3.2 Stedelijk samenleven.....	14
	3.3 Vredesopvoeding en onderwijs.....	15
	3.4 Opinieonderzoek over vredesvraagstukken	16
4	Ondersteuning van het parlementaire werk.....	17
	4.1 Parlementaire activiteiten.....	17
	4.2 Advies	18
	4.2.1 Advies over de beslissing tot aankoop van een nieuw ge- vechtsvliegtuig voor de luchtcomponent van de Belgische Defensie.....	18
	4.2.2 Ambitietekst – Vlaanderen en Vrede 2014-2019.....	20
	4.3 Documentatiecentrum	21
5	Evaluatierapport van de Wetenschappelijke Raad.....	22
6	Externe relaties.....	24
	6.1.1 Netwerk	24
	6.1.2 Evenementen.....	26
	6.1.3 Communicatie	28
	6.1.4 Het Vredesinstituut in de pers	29
7	Financieel verslag.....	32
8	Publicaties 2014 – overzicht.....	33
	8.1 Docuclips en factsheets.....	33
	8.2 Nederlandse publicaties	33
	8.3 Publicaties in het Engels.....	35
	8.4 Publicaties in externe fora	36

Ten geleide

Na de verkiezingen van mei 2014 brak voor Vlaanderen een nieuwe beleidsperiode aan. Tussen 2014 en 2019 geeft een nieuw verkozen Vlaams Parlement verder richting aan onze samenleving. Het Vlaams Vredesinstituut vindt het belangrijk dat het parlement zijn kerntaken – het politiek debat voeren, decreten maken en de regering controleren – ook ten volle opneemt voor vrede en geweldpreventie. In vredesvraagstukken komen vaak verschillende belangen en waarden tegenover elkaar te staan. Het zijn de volksvertegenwoordigers die die best afwegen en het beleid van de regering sturen.

Al sinds 2006 – en ook in de nieuwe beleidsperiode – ondersteunt het Vredesinstituut het Vlaams Parlement daarbij ten volle. We presenteren daarover elk jaar een verslag aan het parlement, het middenveld en de burgers. Zoals vastgelegd in ons oprichtingsdecreet, omvatten onze activiteiten wetenschappelijk onderzoek, advies, documentatie en voorlichting. Dit jaarverslag geeft een overzicht van deze activiteiten in 2014. Omdat het voorbije jaar een verkiezingsjaar was, een nieuw parlement aan zet kwam en de beleidsperiode van de Raad van Bestuur van het instituut afliep, was 2014 ook in zekere mate een overgangsjaar naar de periode tot 2020.

Naar aanleiding van de eedaflegging van het nieuwe parlement in juni 2014, bracht het Vredesinstituut een ambitietekst naar buiten die vooruit kijkt. Daarin zetten we een aantal bakens uit voor een beleid gericht op vrede en geweldpreventie in de nieuwe legislatuur. Die bakens zijn de respectvolle omgang met ons oorlogsverleden, een vredestoets in het Vlaams buitenlands beleid, een adequate controle op wapenhandel en het gewelddoos omgaan met samenlevingsconflicten. Dat zijn ook de aspecten die de rode draad vormen in het werk van het Vredesinstituut in 2014, zoals u in dit jaarverslag kunt lezen.

2014 was het laatste jaar van de voorbije bestuursperiode van de Raad van Bestuur van het Vredesinstituut. Begin 2015 is een nieuwe Raad geïnstalleerd die de verdere ontwikkeling van het Vredesinstituut zal sturen.

In dit jaarverslag 2014 duiden we de ontwikkeling van het Vredesinstituut in het voorbije jaar. Ten eerste situeren we de werking van het instituut. Daarna lichten we het inhoudelijke werk toe: de onderzoeksprogramma's, de ondersteuning van het parlementaire werk en het evaluatierapport van de Wetenschappelijke Raad. Tot slot beschrijft dit jaarverslag de belangrijkste organisatorische evoluties van het instituut, inclusief een overzicht van evenementen, publicaties, perswerking en netwerkactiviteiten. Wij hopen u met dit jaarverslag een concreet beeld te geven van het werk van het Vredesinstituut.

Tomas Baum
directeur

1 Het instituut

1.1 Situering

Het decreet: de handleiding voor het Vlaams Vredesinstituut

Het Vlaams Parlement legde in het oprichtingsdecreet van het Vlaams Vredesinstituut (7 mei 2004) vier opdrachten vast voor de paraparlementaire instelling: fundamenteel en actueel vredesonderzoek verrichten, informatiebronnen verzamelen en ontsluiten, voorlichten en het parlement en de regering adviseren.

Vredesonderzoek, zowel fundamenteel wetenschappelijk onderzoek als onderzoek dat inspeelt op de actualiteit, is de kernopdracht van het Vredesinstituut. Het uitgevoerde onderzoek moet bijdragen tot het bevorderen van vreedzame en rechtvaardige oplossingen van conflicten en tot het vestigen van de voorwaarden voor een duurzame vrede.

Het Vredesinstituut heeft ook de taak het Vlaams Parlement, het middenveld en het brede publiek te informeren over vrede en geweldpreventie, en over de resultaten van het uitgevoerde onderzoek. Bovendien dient het ook fora te creëren waar experts, beleidsmakers en middenveld elkaar ontmoeten rond vredesvraagstukken.

Tot slot formuleert het Vredesinstituut op vraag van het Vlaams Parlement en op eigen initiatief algemene of specifieke adviezen. In het decreet wordt zijn adviesfunctie aan het Vlaams Parlement met betrekking tot het jaarlijks verslag van de Vlaamse regering over wapenhandel expliciet vermeld, maar het parlement kan ook in andere gevallen een beroep doen op de deskundigheid van het Vredesinstituut. Het Vredesinstituut zelf kan ten allen tijde op basis van zijn onderzoek adviezen formuleren.

Doelpubliek en missie

De vierledige opdracht van het Vredesinstituut richt zich op een breed doelpubliek. Als paraparlementaire instelling staat het instituut in eerste instantie ten dienste van het Vlaams Parlement; het ondersteunt het parlement bij zijn kerntaken. Onder andere bij het opstellen van decreten en het doeltreffend opvolgen en controleren van de uitvoerende macht met betrekking tot de in 2003 overgehevelde bevoegdheden inzake de in-, uit- en doorvoer van wapens ondersteunt het Vredesinstituut het Vlaams Parlement.

Het Vredesinstituut richt zich ook tot het middenveld en het brede publiek. Onder meer via de Raad van Bestuur heeft het Vredesinstituut een vinger aan de pols van het brede maatschappelijke middenveld in Vlaanderen: werkgevers, werknemers, academici, vredesbewegingen en politieke partijen.

De missie van het Vredesinstituut kan, op basis van het oprichtingsdecreet en het strategisch plan 2011-2014, als volgt geformuleerd worden:

Om structureel te werken aan een meer vreedevolle lokale en internationale samenleving, is het noodzakelijk vredesvraagstukken ten gronde te analyseren en, na een open debat, binnen de politieke en/of maatschappelijke structuren maatregelen te nemen. In zijn werkdomein staat het Vredesinstituut garant voor het aanleveren van geïnformeerde analyses, het informeren en organiseren van het debat, en het aansturen op maatregelen voor het bevorderen van vrede en geweldpreventie.

1.2 De Raad van Bestuur

Samenstelling

De Raad van Bestuur van het Vredesinstituut bestaat uit 19 stemgerechtigde leden uit uiteenlopende hoeken van het Vlaamse middenveld. De leden hebben een mandaat van vijf jaar en worden benoemd door het Vlaams Parlement. Om een onafhankelijk instituut met een groot draagvlak en de nodige deskundigheid te verzekeren, wordt in het decreet een evenwichtige vertegenwoordiging bepaald: zes in eigen naam zetelende leden voorgedragen door de fracties in het Vlaams Parlement, drie leden op voordracht van de Vlaamse Interuniversitaire Raad, drie leden op voordracht van een vrijwillig samenwerkingsverband van Nederlandstalige vredesorganisaties en vier leden op voordracht van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen. De aldus samengestelde Raad van Bestuur coöpteert nog drie leden. Bij de samenstelling van de Raad van Bestuur wordt het principe van evenwichtige vertegenwoordiging tussen mannen en vrouwen in advies- en bestuursorganen toegepast.

Op 20 januari 2014, de eerste vergadering in 2014, bestond de Raad van Bestuur uit volgende leden:

Voor de politieke fracties:
de heer Freddy Sarens
mevrouw Diane Verstraeten
de heer Jan Clement
de heer Axel Delvoie
de heer Raf Burm
mevrouw Anna Maria Charlier

Voor de VLIR:
de heer Jacobus Delwaide
de heer Philippe Nauwelaerts (ondervoorzitter)
mevrouw Gita Deneckere

Voor de vredesbewegingen:
de heer William De Bruyn
de heer Philippe Haeyaert
mevrouw Brigitte Herremans

Voor de SERV:
de heer Jan Boulogne
mevrouw Els Dirix
de heer Guy Putman
de heer Patrick Develtere

Gecoöpteerd:
mevrouw Nelly Maes (voorzitter)
de heer Steven Luys
de heer Filip Reyniers

Vergaderingen

De vergaderingen van de Raad van Bestuur van het Vlaams Vredesinstituut vonden in 2014 plaats op 20 januari, 11 maart, 15 mei, 23 september, 30 oktober en 16 december in het Vlaams Parlement.

Dagelijks Bestuur

De beslissingen van de Raad van Bestuur worden in de praktijk opgevolgd door het Dagelijks Bestuur, dat bestaat uit de voorzitter, ondervoorzitter en directeur van het Vredesinstituut. De leden van het Dagelijks Bestuur houden nauw contact over de voorbereiding van de bestuursvergadering, de werking en het personeelsbeleid van het instituut.

1.3 De Wetenschappelijke Raad

Gezien wetenschappelijk werk een basispijler in de werking van het Vredesinstituut is, werd in het decreet in een Wetenschappelijke Raad voorzien die de Raad van Bestuur en het Wetenschappelijk Secretariaat inhoudelijk bij de onderzoeksactiviteiten ondersteunt. Als internationaal samengesteld adviesorgaan evalueert de Wetenschappelijke Raad de kwaliteit van het onderzoek van het Vredesinstituut, geeft hij de Raad van Bestuur en het Wetenschappelijk Secretariaat advies over belangrijke trends in het onderzoek inzake vrede en veiligheid en kan hij, gezien zijn deskundigheid, geraadpleegd worden voor het lopende onderzoek.

De Wetenschappelijke Raad is samengesteld uit de voorzitter van de Raad van Bestuur, acht binnen- en buitenlandse specialisten afkomstig uit academische middens en niet-gouvernementele organisaties en de directeur van het Vredesinstituut. De Raad van Bestuur benoemt de leden van de Wetenschappelijke Raad voor vijf jaar. De Wetenschappelijke Raad vergadert in regel twee keer per jaar. In 2014 vergaderde de Raad op 21 maart en op 17 oktober in het Vlaams Parlement.

In 2014 bestond de Wetenschappelijke Raad uit volgende leden:

Alyson J.K. Bailes – Gastprofessor Internationale Betrekkingen aan de Universiteit van IJsland. Mevrouw Bailes is voorzitter van de Raad.

Prof. Dr. John Groom - Emeritus Professor Internationale Betrekkingen aan de Universiteit van Kent.

Prof. Dr. Sven Biscop – Directeur van het Security & Global Governance Programme bij Egmont – Koninklijk Instituut voor Internationale Betrekkingen – en coördinator van de Hogere Studies Defensie en Veiligheid.

Prof. Dr. Mark Duffield – Emeritus Professor ‘Development Politics’ aan de Universiteit van Bristol.

Prof. Dr. Elise Féron - Senior Lecturer in Internationale Conflictanalyse aan de Universiteit van Kent en de Brussels School of International Studies.

Prof. Dr. Wolfgang Wagner - Senior Lecturer aan het Departement Politieke Wetenschappen van de Vrije Universiteit Amsterdam (VU).

Prof. Dr. Elspeth Guild - Professor Europese Migratierecht aan de Universiteit van Nijmegen, en gastprofessor aan de London School of Economics and Political Science (LSE).

Prof. Dr. Antoon Vandeveldde - Professor Wijsbegeerte bij het Centrum voor Ethiek, Sociale en Politieke Filosofie van de KULeuven.

1.4 Het Wetenschappelijk Secretariaat

Het Wetenschappelijke Secretariaat is het operationele centrum van het Vredesinstituut. In de kantoren in het Huis van Vlaamse Volksvertegenwoordigers zijn de onderzoekers aan het werk, wordt het documentatiecentrum uitgebouwd en adviezen voorbereid.

In 2014 bestond het Secretariaat uit volgende leden:

Directeur

Tomas Baum

Onderzoekers

Sara Depauw

Nils Duquet

Maarten Van Alstein

Jorg Kustermans

Communicatie & Coördinatie

Wies De Graeve

Office Manager

Margarida Ferro

Het Vredesinstituut biedt stageplaatsen aan om studenten uit binnen- en buitenland de kans te geven kennis te maken met een professionele omgeving, het parlementaire huis en het academische werk van het instituut. Onder begeleiding van de medewerkers van het Vredesinstituut waren Maarten Loeckx, Joren Kippers, Erik Plänitz (Duitsland), Johanna Kuther (Nederland) en Brent Van Lierde in 2014 als stagiair aan de slag bij het Vredesinstituut.

2 Wapenhandel en –productie

Het Vredesinstituut onderzoekt de wetgeving en het beleid inzake buitenlandse wapenhandel en volgt in feiten en cijfers de wapenproductie en -handel in Vlaanderen en België op de voet. Sinds 2003 zijn in België de gewesten bevoegd voor de in-, uit- en doorvoer van strategische goederen. Het instituut heeft bij zijn werk aandacht voor drie soorten producten: militair materieel, vuurwapens en dual-use producten. Militair materieel zijn wapens of onderdelen van wapens die in een militaire context worden gebruikt. Vuurwapens vormen een speciale categorie: niet alleen leger of politie, maar ook burgers kunnen die kopen, bezitten en gebruiken. Dual-use producten zijn niet speciaal voor militaire doeleinden ontwikkeld, maar kunnen eventueel wel een militaire toepassing hebben. De regels inzake wapenhandel en -gebruik worden meer en meer Europees en internationaal bepaald. Daarom volgt het Vredesinstituut zowel de regionale, Europese, als internationale regelgeving van nabij.

In 2014 kreeg het Vredesinstituut in zijn onderzoek voor het eerst concreet zicht op de impact van het nieuwe Vlaams Wapenhandeldecreet op het controlebeleid inzake wapenhandel. De manier waarop dit decreet wordt toegepast blijkt verregaande implicaties te hebben.

Verder besteedde het instituut veel aandacht aan een omvattende stand van zaken van de Belgische wapenhandel 10 jaar na de regionalisering van de bevoegdheid. Een omvattende blik op de feiten en cijfers, de juridische context en de ontwikkeling van de defensiegerelateerde industrie ontbrak tot nog toe. Het Vredesinstituut bracht daar met het boek 'Belgische wapenhandel' verandering in.

Tot slot verdiepte het instituut zich in een aspect van het controlebeleid op wapenhandel dat zelden wordt behandeld: het tot stand komen en wijzigen van de lijsten van producten die onder controle worden geplaatst.

Details over publicaties, netwerking en activiteiten binnen het onderzoeksprogramma 'Wapenhandel en –productie' zijn verder in dit jaarverslag terug te vinden. In volgende paragrafen, worden opzet en invulling van het onderzoekswerk per invalshoek geduid.

2.1 *Vlaamse buitenlandse wapenhandel in 2013*

Het Vredesinstituut monitort de door de Vlaamse overheid uitgereikte en geweigerde vergunningen voor de in-, uit- en doorvoer van militair materieel. Het instituut publiceert daarover jaarlijks een rapport met cijfers, analyses en duiding bij de ontwikkelingen in de Vlaamse buitenlandse wapenhandel. Het jaarrapport 'Vlaamse buitenlandse wapenhandel 2013' werd op 9 december 2014 voorgesteld in de Commissie voor Buitenlands Beleid van het Vlaams Parlement.

2013 was het eerste volledige jaar dat het Vlaams Wapenhandeldecreet (juni 2012) werd toegepast. Uit de analyses van het Vredesinstituut bleek dat de impact van dat nieuwe Wapenhandeldecreet, het nieuwe Wapenhandelbesluit en de bijhorende administratieve praktijk significant was. Het Wapenhandeldecreet en het beleid dat er vorm aan geeft, is een specifieke Vlaamse vertaalslag van Europese regelgeving. In die regelgeving werd een zekere versoepeling van controle op wapens en militair materieel bij transacties binnen de EU verplicht. Toch bleek het Vlaamse beleid verder te gaan dan wat de EU oplegt door ook de controle voor export naar landen buiten de EU te versoepelen. Het Vredesinstituut trok op basis van zijn onderzoek drie belangrijke conclusies:

1. ongeveer de helft van de voorheen gecontroleerde wapenexport wordt niet langer gecontroleerd en is dus ook niet zichtbaar;
2. een volledig zicht op transacties naar andere EU-landen – voorheen goed voor 30% van de gecontroleerde export – ontbreekt momenteel;
3. enkel de wapenexport naar landen buiten de EU (20%) wordt nog steeds altijd vooraf gecontroleerd; daarbij is in de helft van de gevallen echter niet duidelijk wie de uiteindelijke eindgebruiker is.

Meer informatie

Vlaamse Buitenlandse wapenhandel 2013
Auteurs: Tomas Baum & Nils Duquet
Brussel, 9 december 2014 - ISBN 9789078864707, 60 p.

2.2 Vlaamse handel in producten voor tweeërlei gebruik 2013

Naast de vergunde handel in militair materieel, monitort het Vredesinstituut ook de door de Vlaamse overheid uitgereikte en geweigerde vergunningen voor de in-, uit- en doorvoer van producten voor tweeërlei gebruik (*dual-use*). Ook over deze vergunde handelsstromen publiceert het instituut een jaarrapport met cijfers en analyses. Het jaarrapport 'Vlaamse buitenlandse handel in goederen voor tweeërlei gebruik 2013' werd op 18 december 2014 gepubliceerd.

In zijn jaarrapport over de Vlaamse handel in dual-use producten in 2013, kwam het Vredesinstituut tot volgende conclusies:

1. In 2013 werden vergunningen uitgereikt voor een verscheidenheid aan *dual-use* producten. Het gaat onder meer om nucleair-gerelateerde producten zoals speciale splijtstoffen en deuterium, chemische stoffen die gebruikt kunnen worden als voorlopers van toxische stoffen voor de ontwikkeling van chemische wapens, en systemen en programmatuur voor cryptografische informatiebeveiliging.
2. Voor de Vlaamse export van een groot deel van deze *dual-use* producten worden zowel individuele als globale vergunningen uitgereikt door de Vlaamse overheid. De keuze voor een individuele of globale vergunning blijkt niet zozeer verbonden met het type *dual-use* product, maar dient eerder gezocht te worden bij het bedrijf dat de vergunning aanvraagt en/of de landen van bestemming.
3. Een vergelijking tussen de goedgekeurde en geweigerde exportvergunningen doet een aantal vragen rijzen met betrekking tot de consistentie van het gevoerde controlebeleid. In 2013 werden verschillende vergunningsaanvragen voor de export van *dual-use* producten naar specifieke bestemmingen in Egypte en Israël geweigerd, terwijl globale vergunningen voor de export van hetzelfde type producten naar deze twee landen wel werden goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

Meer informatie

Vlaamse buitenlandse handel in producten voor tweeërlei gebruik 2013
Auteur: Nils Duquet
Brussel, 18 december 2014 – ISBN 9789078864717, 35p.

2.3 **Belgische wapenhandel**

Het afgelopen decennium kende zowel de Belgische wapenhandel als de controle hierop een sterke dynamiek. In de zomer van 2003 werd de bevoegdheid voor buitenlandse wapenhandel grotendeels geregionaliseerd naar de gewesten. In 2006 werden de voorwaarden voor handel in vuurwapens grondig gewijzigd door nieuwe wapenwetgeving. In 2012 stemden de Waalse en Vlaamse volksvertegenwoordigers elk een nieuw decreet dat de parameters voor buitenlandse wapenhandel herschreef. Goed een decennium na de regionalisering publiceerde het Vredesinstituut in 2014 een boek om een omvattende stand van zaken op te maken van de staat van de Belgische wapenhandel.

Het boek 'Belgische wapenhandel' bundelt een aantal bijdragen over Belgische wapenhandel door verschillende experts uit de academische wereld en onderzoeksinstituten. Ze laten een licht schijnen op wapenhandel en wat dat in België precies betekent. Het boek biedt historisch inzicht in de Belgische besluitvorming en regionalisering; de evolutie in feiten en cijfers van de Belgische wapenproductie en -handel; duiding bij het juridische kader; aandacht voor de aankoop en verkoop van militair materieel door het Belgisch leger; en een overzicht van de vuurwapenthematiek. De conclusies van het boek schetsen tot slot de trends en uitdagingen voor de controle op de Belgische wapenhandel.

Meer informatie

Belgische wapenhandel – Een politiek, economisch en ethisch hangijzer

Auteurs: Tomas Baum, Sara Depauw & Nils Duquet

Uitgeverij Acco; Leuven/Den Haag, 20 november 2014 – ISBN 9789078868015, 190 p.

2.4 **Wapenexport naar de Arabische wereld**

In 2013 reeds bracht het Vredesinstituut naar aanleiding van hoorzittingen in het Vlaams Parlement over de Arabische Lente het rapport 'Wapenexport naar de Arabische wereld' uit. In 2014 werd dit onderzoek geactualiseerd en gevaloriseerd in internationale fora met het Engelstalige rapport 'Business as usual?', waarin het Europese wapenexportbeleid naar de regio tegen het licht wordt gehouden.

De conclusies van dit onderzoek zijn als volgt samen te vatten:

1. Ondanks de politieke onrust in de Arabische wereld beschouwen EU-lidstaten het grootste deel van de wapenexport naar de regio als onproblematisch.
2. Een geharmoniseerde aanpak inzake wapenhandel naar de Arabische wereld ontbreekt op Europees niveau. Enkel de embargo's tegen Syrië en Libië getuigen van een gemeenschappelijke benadering. Voor alle andere landen in de regio primeren de nationale belangen van de verschillende EU-lidstaten.
3. Het gebrek aan harmonisering en terughoudendheid in het Europees wapenexportbeleid naar de Arabische wereld zet de geloofwaardigheid van het Europees Gemeenschappelijk Buitenlands- en Veiligheidsbeleid op de helling.

Meer informatie

Business as usual? - Assessing the impact of the Arab Spring on European arms export control policies

Auteur: Nils Duquet

Brussel, 24 maart 2014 – ISBN 9789078864660, 95 p.

2.5 Lijsten van goederen die onder exportcontrole worden geplaatst

In 2014 liet het Vredesinstituut een onderzoek uitvoeren naar een vaak onderbelicht aspect van het exportcontrolebeleid : de lijsten van te controleren goederen. Die lijsten van militaire en dual-use goederen bepalen immers het toepassingsgebied van de wetgeving en het beleid inzake exportcontrole. De lijsten van militaire goederen en dual-use producten waarvan de handel onder controle wordt geplaatst, worden in diverse internationale fora bepaald. In het onderzoek ging het Vredesinstituut op zoek naar de historiek en achtergrond van deze lijsten. Daarnaast lag de focus op de vraag hoe dergelijke lijsten worden aangepast : door wie en hoe wordt beslist dat bepaalde goederen wel worden gecontroleerd, en andere niet?

Het onderzoek werd uitgevoerd door een expert van Berkeley University (VS). Hij kwam tot de conclusie dat het tot stand komen van productlijsten uiteenloopt tussen de verschillende controleregimes die per technologiedomein zijn opgericht. Sommige lijsten werden één keer vastgelegd en zijn nooit meer gewijzigd, andere worden jaarlijks herzien. Het tot stand komen of herzien van lijsten is altijd onderwerp van onderhandelingen, en discussies over veiligheidsrisico's. Dergelijke onderhandelingen zijn erg technisch, maar hebben ook een belangrijke politieke component.

Meer informatie

Revising Export Control Lists

Auteur: Samuel A.W. Evans

Brussel, 24 maart 2014 – ISBN 9789078864677, 56 p.

2.6 Nederlandse samenvatting van het SIPRI Jaarboek 2014

Het jaarboek van het Stockholm International Peace Research Institute (*SIPRI Yearbook*) bundelt gegevens in tal van domeinen, onder meer wereldwijde militaire uitgaven, internationale wapenhandel, wapenproductie, kernmachten, grootschalige gewapende conflicten en multilaterale vredesoperaties, in combinatie met de allerlaatste analyses van belangrijke aspecten in wapenbeheersing, vrede en internationale veiligheid. Het *Yearbook* is een samenwerking tussen SIPRI-onderzoekers en externe deskundigen.

Het *SIPRI Yearbook* werd voor het eerst gepubliceerd in 1969 en was in 2014 aan zijn 45ste uitgave toe. Het Vlaams Vredesinstituut is sinds 2005 de partner van SIPRI voor de Nederlandse vertaling en publicatie van de samenvatting van dit jaarboek.

Editie 2014 van het jaarboek van SIPRI had speciale aandacht voor de situatie in Syrië

Meer informatie

SIPRI Yearbook 2014 - Samenvatting in het Nederlands door het Vlaams Vredesinstituut
Brussel, 8 oktober 2014 - 28 p.

2.7 Vuurwapens

Reeds geruime tijd voert het Vredesinstituut binnen het programma Wapenhandel en – productie ook onderzoek naar de handel, het bezit en het gebruik van vuurwapens. Eerder werd het boek 'Vuurwapens: handel, bezit en gebruik' gepubliceerd. Dit is een boek dat voor het eerst in België alle activiteiten met vuurwapens omvattend in kaart bracht, de wapenwet evalueerde, het maatschappelijk draagvlak onderzocht en de relatie met mortaliteit verkende. Daarnaast bracht het Vredesinstituut specifieke publicaties uit met betrekking tot de registratie van ingevoerde vuurwapens, de jacht en het sportschieten.

In 2014 bouwde het Vredesinstituut verder op dit onderzoek, met specifieke aandacht voor de strijd tegen illegale vuurwapens en voor de impact van de wapenwetgeving op wapenbezit, -handel en mortaliteit.

Meer informatie

<http://www.vlaamsvredesinstituut.eu/onderzoek/wapenhandel-productie/vuurwapens>

3 Vrede en samenleving

Het aanpakken van manifest geweld, het geweldloos omgaan met conflicten, en de herinnering en herdenking van voorbije oorlogen; het zijn onderwerpen waar samenlevingen wereldwijd mee worstelen. Ook in Vlaanderen leven deze thema's, onder meer naar aanleiding van spanningen in het stedelijk samenleven, de discussie over de rol van onderwijs in geweldpreventie en de herdenking van 100 jaar Eerste Wereldoorlog.

In het programma Vrede en samenleving focust het Vredesinstituut in het algemeen op mogelijke bronnen van geweld en zoekt het naar verklaringen en oplossingen. Het instituut neemt ook sociale processen onder de loep die de voorwaarden voor vrede beïnvloeden, zowel lokaal als internationaal. Hoe verhouden stedelijkheid en geweld zich? Hoe gaan mensen om met het herdenken en herinneren van conflicten? En wat is de plaats van vredesopvoeding en conflicthantering in het onderwijs?

Details over publicaties, netwerking en activiteiten binnen dit programma zijn verder in dit jaarverslag terug te vinden. In volgende paragrafen, worden opzet en invulling van het onderzoekswerk per invalshoek kort geduid.

3.1 Herdenken en herinneren

Oorlog en politiek geweld slaan diepe kloven en breuken in samenlevingen en tussen staten. In de nasleep van gewelddadige conflicten moeten samenlevingen deze pijnlijke, traumatische gebeurtenissen een plaats geven in hun collectieve herinnering, onder meer in de vorm van herdenkingen. De geschiedenis toont aan dat herdenken op verschillende manieren kan gebeuren. Herdenkingen hebben er historisch gezien vaak voor gezorgd dat maatschappelijke en interstatelijke tegenstellingen en spanningen bleven bestaan. Daartegenover staat dat herdenkingen ook een aanzet en stimulans kunnen vormen om, op basis van de ervaring van en de herinnering aan het afschuwwekkende geweld, een beweging in te zetten om oorlogen en gewelddadige conflicten te vermijden en te bannen. Herdenkingen en collectieve herinnering dragen dan bij tot het versterken van de praktijk van vrede en, door het wederzijdse leed te erkennen, tot verzoening. Het Vredesinstituut onderzoekt de rol van herdenking en herinnering in het algemeen, maar neemt ook bestaande herdenkingspraktijken onder de loep, onder meer in de aanloop naar de herdenking van 100 jaar Eerste Wereldoorlog.

In 2014 heeft het Vredesinstituut zijn onderzoek hieromtrent (o.a. het rapport 'Honderd jaar Eerste Wereldoorlog in het teken van vrede' en het boek '14-18 van dichtbij') blijvend gevaloriseerd door advies aan het beleid, ondersteuning van het middenveld, bijdragen aan het wetenschappelijk debat en de tentoonstelling 'The graves are nice this time of year' in de Loketten van het Vlaams Parlement.

Meer informatie

<http://www.vlaamsvredesinstituut.eu/onderzoek/vrede-samenleving/herdenken-en-herinneren>

The Graves are nice this time of year

Auteurs: Jimmy Kets, Maarten Van Alstein, Joost Vandecasteele

Uitgeverij Hannibal; Veurne, 25 september 2014 – ISBN 9789491376962, 167 p.

3.2 Stedelijk samenleven

Samenleven krijgt wereldwijd meer en meer vorm in steden en verstedelijkte omgevingen. Ook in ons land zijn steden de groeipolen. En in zeker zin kunnen we Vlaanderen in zijn geheel als een verstedelijkte regio beschouwen. Steden bestaan niet op zich: ze deinen in de vloedlijn mee met de op- en neerwaartse spiralen van de wereldeconomie, zijn een magneet voor arm en rijk, en vormen de knooppunten van migratiestromen en internationalisering. Steden vormen zo het hart van een wereld in verandering, met al zijn kansen, maar ook met zijn spanningen en conflicten. Het komt er voor de overheid op aan flexibel in te spelen op de steeds veranderende stedelijke dynamieken en impulsen te geven voor geweldloos samenleven. Lokale besturen hebben daarbij de vinger aan de pols en een evenwichtig Vlaams stedenbeleid kan de nodige ondersteuning bieden. Daarnaast spelen ook informele stadsgemeenschappen een rol in het omgaan met maatschappelijk conflict.

Het Vredesinstituut streeft naar een goed begrip van het stedelijk samenleven, met daarbij bijzondere aandacht voor verschillende vormen en achtergronden van geweld, en voor de mogelijkheden van geweldpreventie. In 2014 werden twee studies gepubliceerd die ingaan op de achtergrond, betekenis en aanpak van stadsrellen. Daarnaast werden de eerste stappen gezet ter voorbereiding van een onderzoeksproject dat zich richt op het thema van (de)radicalisering. De resultaten daarvan worden in 2015 bekend gemaakt.

Onderzoek naar stadsrellen

Van tijd tot tijd brengen rellen steden in beroering. Het gaat daarbij om relatief grootschalig collectief geweld in de stedelijke publieke ruimte. Dat gebeurt niet alleen in Brussel of Antwerpen, maar ook in Londen, Parijs, Athene of andere steden. In een eerste rapport hield het Vredesinstituut de rellen in Stockholm van mei 2013 tegen het licht. Die rellen kwamen voor de buitenlandse waarnemers als een verrassing omwille van de status van Zweden als rijke 'modelstaat'. Een studie van die onverwachte rellen geven dan ook aanleiding om met een frisse blik naar het probleem van collectief geweld in de hedendaagse stad te kijken. De case study biedt bovendien dieper inzicht in de dynamieken en achtergronden van stadsrellen: stadsrellen zijn geen louter gewelduitbarstingen, maar kennen een eigen structuur; rellen zitten vaak ingebed in een moeilijke relatie tussen jeugd en politie; een grondige analyse van de ruimtelijke inbedding van rellen is belangrijk; we moeten ook durven de politieke lading of betekenis van rellen in rekening brengen; en bij de aanpak van stadsrellen komt het er vooral op aan fysieke én symbolische afstanden te overbruggen.

Een tweede rapport van het Vredesinstituut zoomde in op de Vlaamse context en op de manier waarop overheid en beleid kunnen omgaan met stadsrellen. Dat gebeurde op basis van de analyse van drie gevallen: de rellen in Kuregem, Houthalen en Stockholm. Het rapport concludeerde dat een aanpak van stadsrellen voorbij de gekende repressieve en preventieve maatregelen dient te reiken. Stadsrellen geven immers aanleiding tot beleidsvoering, die zich typisch richt op het onmiddellijke geweld indijken (repressie) en toekomstige rellen voorkomen (preventie). Drie bijkomende beleidsdimensies blijken echter van belang: het beheren van machtsverhoudingen, het cultiveren van communicatiestromen, en het vorm geven van de ruimtelijke context.

Meer informatie

Onrust in de stad – Wat leren de rellen in Stockholm ons?
Auteur: Jorg Kustermans
Brussel, 25 maart 2014 – ISBN 9789078864653, 38 p.

Omgaan met stadsrellen – Meer dan repressie, meer dan preventie
Auteur: Jorg Kustermans & Brent van Lierde
Brussel, 3 december 2014 – ISBN 9789078864721, 40 p.

3.3 Vredesopvoeding en onderwijs

Binnen het onderzoeksprogramma Vrede en samenleving heeft het Vredesinstituut reeds veel onderzoek over vredesopvoeding verricht. Het instituut heeft onder meer onderzocht wat vredeseducatie precies inhoudt en hoe die - onder meer in ons onderwijs - in de praktijk wordt gebracht. Het gaat dus op zoek naar inzicht in opvoeding tot vrede in het algemeen, en de manier waarop deze in Vlaanderen vorm krijgt in het bijzonder.

Eerder werd reeds een staalkaart gemaakt van recente vredesopvoedingsinitiatieven in de onderwijswereld. Daarnaast werd een onderzoek met een conceptueel luik en een inventarisatie van het bestaande aanbod aan vredeseducatieve initiatieven in Vlaanderen afgerond. In 2014 publiceerde het Vredesinstituut het rapport 'Kan je vrede leren? Effectiviteitsonderzoek en vredeseducatie: een literatuurstudie'.

Projecten voor vredesopvoeding zijn ingegeven door een waaier aan goede intenties: pesten op school terugdringen, leren van oorlog, geweldloze conflicthantering introduceren, mensenrechten onder de aandacht brengen,... Zowel bij (subsidiërende) overheden als bij betrokken organisaties leeft echter vaak de vraag of en hoe die projecten in de praktijk een verschil maken en echt 'werken'. Daarop een wetenschappelijk antwoord formuleren is niet evident.

In opdracht van het Vlaams Vredesinstituut zijn onderzoekers van de VUB (onderzoeksgroep TOR) daarom in de literatuur op zoek gegaan naar effectiviteitsstudies over verschillende aspecten van vredesopvoeding. Daarbij hebben ze het niet alleen over de haalbaarheid, methodologie en implicaties van het meten van effectiviteit. Het rapport brengt ook de bevindingen van bestaand onderzoek samen: welke factoren zorgen voor echte impact van een vredesopvoedingsproject?

Het rapport onderstreept in de conclusies dat effectiviteitsonderzoek specialistenwerk is dat veel middelen vraagt en dus best gericht wordt ingezet. De onderzoekers pleiten voor een pragmatische aanpak: nadenken over doelstellingen en effectiviteit vóór het uitvoeren van een project is daarbij de sleutel.

Meer informatie

Kan je vrede leren? – Effectiviteitsonderzoek en vredeseducatie: een literatuurstudie
Auteurs: Bram Spruyt, Mark Elchardus, Lilith Roggemans en Filip Van Droogenbroeck
Brussel, 30 januari 2014 – ISBN 9789078864646, 117 p.

3.4 *Opinieonderzoek over vredesvraagstukken*

De Universiteit Antwerpen (onderzoeksgroep M2P) voerde in maart 2014 een representatieve survey uit bij meer dan 2000 Belgen over de stellingen die zouden worden opgenomen in de Stemtest 2014 van de VRT en De Standaard. In opdracht van het Vlaams Vredesinstituut werden de resultaten geanalyseerd met betrekking tot een aantal stellingen inzake vredesvraagstukken:

1. "De regels voor de uitvoer van wapens en militaire onderdelen moeten strenger worden" (Vlaanderen) – "Les règles liées à l'exportation d'armes doivent être assouplies" (Wallonië)
2. "Het Belgische leger moet investeren in een opvolger van het F-16 gevechtsvliegtuig"
3. "Alle kernwapens die op Belgisch grondgebied opgeslagen zijn, moeten worden verwijderd"
4. "Het Belgische leger moet minder deelnemen aan buitenlandse interventies"
5. "De lidstaten van de EU moeten een Europees leger oprichten"

De resultaten van deze analyses werden in beknopte vorm gepubliceerd in factsheets.

Meer informatie

<http://www.vlaamsvredesinstituut.eu/onderzoeksopzet-opinie-onderzoek-vredesvraagstukken>

4 Ondersteuning van het parlementaire werk

Het parlement is het hart van de democratie: volksvertegenwoordigers voeren het politieke debat, hebben de wetgevende macht in handen, controleren het werk van de regering en wijzen het budget toe. Het Vlaams Parlement neemt deze kerntaken ter harte voor een brede waaier aan Vlaamse bevoegdheden. De Vlaams volksvertegenwoordigers én de samenleving zijn daarbij gebaat met onderbouwde informatie, verhelderende analyses en doordacht advies. Het Vredesinstituut neemt daarin zijn verantwoordelijkheid binnen zijn werkveld van vredesvraagstukken.

Het instituut ondersteunt de werkzaamheden van het Vlaams Parlement door zijn onderzoekswerk (zie hoofdstuk 2 en 3), de publicatie van adviesnota's (zie 4.2), het uitbouwen van een documentatiecentrum (zie 4.3), en bijdragen aan commissievergaderingen, het organiseren van werkbezoeken en het opzetten van conferenties (zie 4.1). In de volgende secties wordt de directe ondersteuning van het Vlaams Parlement verder verduidelijkt aan de hand van een toelichting bij de betrokkenheid van het Vredesinstituut bij het parlementaire werk, een overzicht van het uitgebrachte advies en informatie over de documentatiecollectie in het Parlementair Informatiecentrum.

4.1 Parlementaire activiteiten

Het werk van het Vredesinstituut informeerde gedachteswisselingen, vragen om uitleg en schriftelijke vragen in verschillende commissies van het Vlaams Parlement met betrekking tot de beleidsnota's Buitenlands Beleid, Jeugd en Gelijke kansen; en thema's als de Vlaamse wapenexport en export van dual-use producten, de evaluatie van het wapenhandeldecreet, de herdenking van de Eerste Wereldoorlog, herinneringseducatie en geweld in de leefwereld van jongeren.

In 2014 werden ook rechtstreekse gedachteswisselingen met de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed gevoerd. Directeur Tomas Baum lichtte op 25 november 2014 het jaarverslag 2013 van het Vredesinstituut toe in de Commissie (zie parlementair stuk 44 (2014) - Nr. 2). Op 9 december 2014 wisselde de Commissie van gedachten over het Jaarrapport Vlaams buitenlandse wapenhandel van het Vredesinstituut op basis van een presentatie door directeur Tomas Baum en onderzoeker Nils Duquet (zie parlementair stuk 199 (2014-2015) - Nr 1).

In het onthaaltraject voor nieuwe Vlaams volksvertegenwoordigers na de verkiezingen van mei 2014 leverde het Vredesinstituut als paraparlementaire instelling een bijdrage door het toelichten van zijn taken en werking in diverse fora voor de nieuwe verkozenen. Het Vredesinstituut werkte bijvoorbeeld actief mee aan de onthaaldag voor nieuwe volksvertegenwoordigers op 11 juni en op 25 september 2014.

Op 16 oktober leverde het instituut een bijdrage aan de ontvangst van parlementaire delegaties uit het Verenigd Koninkrijk en Ierland die Vlaanderen bezochten in het kader van de herdenking van de Eerste Wereldoorlog. Voor de delegaties werd een VIP-nocturne verzorgd op de tentoonstelling 'The graves are nice this time of year' van Jimmy Kets (zie 6.1.2).

Tot slot werden de Vlaams volksvertegenwoordigers verwelkomd en actief betrokken bij de evenementen (seminars, workshops, conferenties) die het Vredesinstituut organiseerde in 2014 (zie 6.1.2).

Werkbezoeken

Op 21 en 22 februari 2014 vergezelden onderzoeker Maarten Van Alstein en directeur Tomas Baum de Commissies Toerisme en Onroerend Erfgoed van het Vlaams Parlement tijdens een werkbezoek aan de Westhoek in het kader van 100 jaar Grote Oorlog.

Een delegatie van het Vredesinstituut en de Commissie Buitenlands Beleid van het Vlaams Parlement bracht op 4 en 5 december 2014 een werkbezoek aan Den Haag met als thema 'Normen in de internationale politiek'. Op het programma stond onder meer contact met de Vlaamse Vertegenwoordiging en Belgische Ambassade, en een bezoek aan het Internationaal Gerechtshof, het Internationaal Strafhof en het OPCW.

4.2 Advies

De adviesfunctie is de meest directe dienstverlening van het instituut aan het parlement en zijn politieke omgeving. Het Vredesinstituut kan adviezen formuleren op basis van zijn expertise of van de resultaten van het uitgevoerde onderzoek. Het advies op eigen initiatief kan zowel voortvloeien uit wetenschappelijk werk, als uit een politieke of maatschappelijke aanleiding. De overige adviesmodaliteiten van het instituut zijn advies op verzoek van het Vlaams Parlement en advies over het verslag van de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement zoals bedoeld in het decreet van 15 juni 2012 betreffende de in-, uit-, doorvoer en overbrenging van defensiegerelateerde producten, ander voor militair gebruik dienstig materiaal, ordehandhavingsmateriaal, civiele vuurwapens, onderdelen en munitie.

De adviezen van het Vredesinstituut worden uitgebracht door de Raad van Bestuur van het Vredesinstituut. De Raad van Bestuur bestaat uit 19 stemgerechtigde leden uit uiteenlopende hoeken van het Vlaamse middenveld. De leden hebben een mandaat van vijf jaar en worden benoemd door het Vlaams Parlement. Om een onafhankelijk instituut met een groot draagvlak en de nodige deskundigheid te verzekeren, wordt in het oprichtingsdecreet een evenwichtige samenstelling bepaald, met experten en vertegenwoordigers van de fracties van het Vlaams Parlement, de universiteiten, de socio-economische actoren en de vredesbeweging. Met zijn adviesfunctie binnen dit brede maatschappelijke draagvlak, neemt het Vredesinstituut zijn rol als Vlaamse politiek-maatschappelijke instelling ter harte.

In 2014 werden twee adviezen uitgebracht op eigen initiatief. De adviezen werden bij unanimitie uitgebracht door de Raad van Bestuur. Ze werden overgemaakt aan de voorzitter van het Vlaams Parlement, de Vlaamse volksvertegenwoordigers en de bevoegde ministers. Deze adviesnota's werden ook op de website gepubliceerd en via de nieuwsbrief verspreid.

4.2.1 Advies over de beslissing tot aankoop van een nieuw gevechtsvliegtuig voor de luchtcomponent van de Belgische Defensie

Context

In de beleidsperiode 2014-2019 moet de federale regering een beslissing nemen over de eventuele aankoop van nieuwe gevechtsvliegtuigen voor Defensie. Het Vredesinstituut gaat er van uit dat defensiepolitiek in een democratisch bestel vraagt om transparantie, civiele sturing en parlementaire controle. In een advies onderstreepte het instituut het belang van een geïnformeerd politiek en maatschappelijk debat. Daarvoor bleek het nodig de langetermijnvisie van Defensie en de economische impact van een dergelijke aankoop uit te klaren.

Inhoud

Naar aanleiding van de nakende beslissing over de aankoop van nieuwe gevechtsvliegtuigen voor de luchtcomponent van de Belgische Defensie vestigde het Vlaams Vredesinstituut de aandacht op enkele belangrijke elementen:

- De bestaande publieke informatie bevat onvoldoende elementen om de opportuniteit van de aankoop van nieuwe gevechtsvliegtuigen te beoordelen:
 1. De keuze voor een mogelijke vervanging van de F-16's is ingebed in een breder defensie- en buitenlands beleid in een Europees kader en binnen de context van de NAVO. Op dit moment ontbreekt in de publieke ruimte een omvattende visie op de uitdagingen waar de Belgische krijgsmacht een antwoord op dient te bieden. Door het gebrek aan een duidelijke publieke langetermijnvisie kan men geen beargumenteerde en expliciete keuzes maken over de toekomstige inzet van mensen en middelen binnen de land-, lucht-, en marinecomponent.
 2. Een gedegen inschatting van de economische return voor deze overheidsuitgave d.m.v. industriële participatie is momenteel niet beschikbaar. Een eenvoudige vergelijking met vroegere compensatieregelingen voor de F-16 voldoet niet. In tegenstelling tot dat oude compensatiedossier besliste België immers om niet deel te nemen aan de ontwikkelingsfase van nieuwe gevechtsvliegtuigen en kunnen Belgische bedrijven dus relatief weinig aanspraak maken op directe of semi-directe industriële participatie.
- Een mogelijke aankoop en de bijhorende kosten voor operationeel gebruik hebben een betekenisvolle impact op de overheidsfinanciën.
- Bij de Belgische bevolking is het draagvlak voor de aankoop van nieuwe gevechtsvliegtuigen op dit moment beperkt tot 1 op 4.

Het Vlaams Vredesinstituut adviseerde de Kamer en Senaat, het Vlaams Parlement, en de federale en gewestelijke overheden om voorafgaand aan een beslissing en in functie van hun bevoegdheden over de aankoop van nieuwe gevechtsvliegtuigen:

1. Een omvattende visie op de Belgische Defensie te articuleren en defensieaankopen of vervangingen te motiveren vanuit deze visie.
2. Inschattingen te maken van de volledige kostprijs - operationele kosten inbegrepen - voor de verschillende aankoopopties en deze cijfers publiek te maken.
3. De te verwachten indirecte economische return voor de Belgische industrie en de impact op werkgelegenheid per aankoopoptie te laten becijferen door onafhankelijke instanties en deze cijfers publiek te maken.
4. Een publiek parlementair debat over de opportuniteit van de aankoop te voeren waar alle opties - een eventuele niet-vervanging inclusief - op basis van omvattend referentiemateriaal worden besproken.

Stand van zaken

Het advies over de aankoop van nieuwe gevechtsvliegtuigen werd de voorzitter van het Vlaams Parlement en de voorzitter en leden van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking toegestuurd, alsook aan de fracties in het de Kamer en Senaat, en de minister van Landsverdediging.

4.2.2 Ambitietekst - Vlaanderen en Vrede 2014-2019

Context

Tussen 2014 en 2019 geeft een nieuw verkozen Vlaams Parlement verder richting aan onze samenleving. Het Vredesinstituut vindt het belangrijk dat het parlement zijn kerntaken – het politiek debat voeren, decreten maken en de regering controleren – ook ten volle opneemt voor vrede en geweldpreventie. Het instituut heeft in een ambitienota 2014-2019 een aantal bakens uitgezet voor een beleid gericht op vrede en geweldpreventie in de legislatuur 2014-2019.

Inhoud

Het Vredesinstituut schoof volgende ambities naar voor:

1. Een genuanceerde omgang met ons oorlogsverleden:
 - a. Projecten over de oorlog moeten de meerstemmigheid van de geschiedenis laten weerklinken: geen eenheidsgeschiedenis, maar verschillende stemmen aan het woord, ook als die elkaar tegenspreken. Dat geldt ook voor het herdenkingslandschap zelf: een onderhandelingstafel waarop verschillende manieren herdacht wordt.
 - b. Om historisch verantwoord te zijn en het verleden niet anachronistisch te benaderen, ontstaat de vredesgedachte best van onderuit. Dat kan door diverse historische verhalen te vertellen over de impact van de oorlog, bijvoorbeeld op het dagelijkse leven in dorpen en steden. Daarbij mag het grotere historische kader en de structurele dynamieken die de oorlog mogelijk maakten niet aan de aandacht ontsnappen. Door een aanpak van onderuit worden mensen aangezet tot een reflectie over oorlog en over vrede.
 - c. De Eerste Wereldoorlog zal in de legislatuur 2014-2019 in het middelpunt staan, maar een dergelijke aanpak wordt best uitgebreid naar andere episodes van onze geschiedenis.
2. Meer aandacht voor vredesopbouw in het Vlaams buitenlands beleid:
 - a. Er zijn tot nog toe wel aanzetten om vrede en veiligheid een plaats te geven in het Vlaams buitenlands beleid, maar dat moet sterker. Het is het parlement dat die meer waardengedreven beleidslijnen best uitzet. Bovendien mag het niet bij beleidslijnen blijven, maar engagementen moeten ook in de praktijk vorm krijgen.
 - b. Het Vredesinstituut pleitte er daarom voor om bij economische missies naar een (post) conflictgebied een stevig luik toe te voegen dat diplomatieke oplossingen, conflicttransformatie en vredesopbouw ondersteunt.
3. Een adequate regulering van de wapenhandel, transparant en onder parlementaire controle:
 - a. Vlaanderen moet samen met de andere Belgische overheden actief meewerken aan de harmonisering van het wapenexportbeleid van de EU-lidstaten.
 - b. Het Vlaams Parlement moet jaarlijks de mogelijkheid krijgen het wapenhandelbeleid grondig te controleren en zo nodig bij te sturen. Het debat beperkt zich best niet tot administratieve aspecten, maar dient de gevoerde controle op wapenhandel ook te plaatsen in een bredere visie op buitenlands- en veiligheidsbeleid.

4. Samenlevingsconflicten gewelddoos hanteren:
 - a. Processen van geweldloze conflicthantering en herstelbemiddeling dienen gestimuleerd en gefaciliteerd, van klaslokaal over werkvloer tot openbare ruimte.
 - b. Gezien samenlevingsconflicten vaak kristaliseren in onze steden, kunnen een evenwichtig Vlaams stedenbeleid, lokale besturen, en informele stadsgemeenschappen een rol spelen in het omgaan met maatschappelijk conflict.
 - c. Een forum van volksvertegenwoordigers uit verschillende parlementaire commissies dat maatschappelijke conflicthantering op lange termijn door het beleid weeft, zou een belangrijke meerwaarde zijn voor Vlaanderen.

Stand van zaken

De ambitietekst 'Vlaanderen en Vrede 2014-2019' werd de volksvertegenwoordigers, politieke partijen en stakeholders toegestuurd. De ambitietekst werd ook ontsloten middels een infographic (<http://www.vlaamsvredesinstituut.eu/vlaanderen-en-vrede-2014-2019-infographic>) en een animatiefilm (<https://www.youtube.com/watch?v=XzZQq5zrFQ4>).

4.3 Documentatiecentrum

In samenwerking met het Parlementair Informatiecentrum van het Vlaams Parlement heeft het Vredesinstituut in 2014 zijn documentatiecentrum met een collectie boeken, tijdschriften en andere media verder uitgebouwd. Deze collectie staat ten dienste van de medewerkers van het Vredesinstituut, maar wordt in het Parlementair Informatiecentrum ook ontsloten voor het parlementair personeel, volksvertegenwoordigers en het brede publiek.

In het catalogussysteem van het Parlementair Informatiecentrum kreeg 'Vredesonderzoek' het nummer 800 toegewezen. Die '800 rubriek' werd verder ingedeeld in een gedetailleerd schema en bevat 9 subrubrieken, die de brede benadering van vredesonderzoek die het Vredesinstituut hanteert, weerspiegelen:

- 810. Theorie en Methode
- 820. Internationale Betrekkingen
- 830. Vrede en Economie
- 840. Samenleving en staat
- 850. Vrede- en conflictstudies
- 860. Vredescultuur
- 870. Defensie en Wapens
- 880. Regio's en landen
- 890. Verhalende literatuur

Aangekochte documentatie wordt ontsloten in het LIBIS-netwerk, volgens de gangbare standaarden. LIBIS-Net is een samenwerkingsverband van meer dan twintig instellingen die gebruik maken van dezelfde ALEPH 500 installatie voor de automatisering van hun bibliotheek. Naast de hogescholen lid van de Associatie K.U.Leuven kozen ook verschillende overheidsbibliotheken; kleine, wetenschappelijke bibliotheken en bibliotheken van groeperingen en instellingen uit het middenveld voor de overstap naar het netwerk. Met ongeveer 3.000.000 bibliografische beschrijvingen vormt LIBIS-Net het grootste bibliotheeknetwerk van België. Via de website van het Vredesinstituut is een zoekmachine ter beschikking om in de collectie van het Vredesinstituut of in de hele LIBIS-catalogus op zoek te gaan naar het gewenste boek of tijdschrift.

Externe onderzoekers of andere geïnteresseerden kunnen niet rechtsreeks boeken of ander documentatiemateriaal ontlenuen uit de bibliotheek van het Vredesinstituut. Ze moeten dat doen via InterBibliothecair Leenverkeer (IBL), waarbij ze het werk aanvragen via hun universiteits- of stadsbibliotheek, die op haar beurt het boek aanvraagt bij het Parlementair Informatiecentrum.

5 Evaluatierapport van de Wetenschappelijke Raad

Overeenkomstig het oprichtingsdecreet van het Vredesinstituut evalueert de Wetenschappelijke Raad de uitvoering van de onderzoeksoopdracht van het instituut, en wordt een evaluatieverslag opgenomen in het jaarverslag. Onderstaand evaluatieverslag werd op 4 november 2015 unaniem goedgekeurd door de leden van de Wetenschappelijke Raad.

Na de installatie van een nieuwe Raad van Bestuur, werd in de eerste helft van 2015 ook een nieuwe Wetenschappelijke Raad van het Vlaams Vredesinstituut samengesteld. Het huidige lidmaatschap is als volgt: Dr. Sybille Bauer - Directeur van het Dual-use and Arms Trade Control Programme van SIPRI (Stockholm International Peace Research Institute); Prof. Dr. Elise Féron - Tampere Peace Research Institute; Prof. Dr. Antoon Vandeveldde - Professor bij het Centrum voor Ethiek, Sociale en Politieke Filosofie van de KULeuven; Prof. Dr. Keith Krause - Professor aan het Graduate Institute of International and Development Studies in Genève; Prof. Dr. Huub Dijkstra - Professor Wetenschapsfilosofie en Politiek aan de Universiteit van Amsterdam; Dr. Marcel Maussen - Assistent Professor bij het Instituut voor Migratie en Etnische Studies van de Universiteit van Amsterdam en Prof. Dr. Wolfgang Wagner - Senior Lecturer aan het Departement Politieke Wetenschappen van de Vrije Universiteit Amsterdam (VU).

Een van de eerste taken van de nieuwe Wetenschappelijke Raad was het onderzoek van het instituut in 2014 te evalueren: de leden hebben één boek, acht onderzoeksrapporten en een adviesnota geëvalueerd. Deze publicaties behandelen een scala aan onderwerpen met betrekking tot wapenhandel en -productie (de jaarlijkse rapporten over de vergunde handel van militaire goederen en producten voor tweëerlei gebruik, een rapport over de gevolgen van de Arabische lente voor het Europese beleid inzake wapenhandel, een rapport over exportcontrolelijsten, een boek over de Belgische wapenhandel en een advies over de aankoop van nieuwe gevechtsvliegtuigen voor het Belgische leger) en kwesties in verband met vrede en geweld in de samenleving (twee verslagen over stadsrellen en een rapport over de impact van vredesopvoeding). Daarnaast heeft de Raad nota genomen van de externe publicaties van de onderzoekers van het Vredesinstituut, die variëren van artikelen in wetenschappelijke tijdschriften met collegiale toetsing tot bijdragen aan online media. Het werk over de eeuwherdenking van de Eerste Wereldoorlog is gepubliceerd in Europese fora, zoals het onlangs opgerichte European Review of International Studies en in een netwerk van Europese stichtingen.

Volgens de Wetenschappelijke Raad van het Vredesinstituut weerspiegelt de output van 2014 een indrukwekkende hoeveelheid onderzoek en publicaties over één jaar, en onderstreept deze output het niveau van deskundigheid en professionaliteit die het instituut en haar onderzoekers hebben bereikt. Het is een prestatie waarvoor de Wetenschappelijke Raad alle betrokkenen wil feliciteren.

In zijn evaluatie van het werk van 2014, zou de Wetenschappelijke Raad graag een aantal specifieke positieve aspecten in het werk van het Instituut willen benadrukken, evenals een aantal kritische randopmerkingen formuleren en ruimte voor verbetering identificeren.

Zoals in de vorige jaren heeft het onderzoek van het instituut in 2014, belangwekkende onderwerpen behandelt binnen zijn onderzoekspijlers. Op het gebied van wapenhandel en -productie vulde het Instituut zijn reeks van jaarverslagen over de Vlaamse buitenlandse wapenhandel en over de handel in goederen voor tweëerlei gebruik van producten aan met nieuwe analyses over de ontwikkelingen in 2013. Bovendien publiceerde het instituut een zeer actueel verslag over de gevolgen van de Arabische Lente op het Europese wapenexportcontrolebeleid. Een bijzonder hoogtepunt van het werk in 2014 is het gepubliceerde boek over Belgische wapenhandel waarbij auteurs van binnen en buiten het Vredesinstituut betrokken waren, en dat een waardevol overzicht biedt van de verschillende aspecten van de Belgische wapenhandel en deze met een breder publiek deelt. Op het gebied van vrede en geweld in de samenleving publiceerde het instituut een literatuurstudie over vredesopvoeding, met als belangrijkste vraag of vredesopvoeding effectief kan worden onderwezen. Verder werden twee rapporten gepubliceerd over stadsrellen, een onderwerp dat meer recent onderdeel werd van de onderzoeksportefeuille van het instituut.

Hoewel alle publicaties zijn opgevat en geschreven met het oog op het adviseren van beleidsmakers, ligt het beleidsgericht karakter het meest voor de hand in de adviesnota over de beslissing tot aankoop van een nieuw gevechtsvliegtuig voor de luchtcomponent van de Belgische Defensie.

Alle publicaties zijn van goede kwaliteit. De Wetenschappelijke Raad is bijzonder blij om te zien dat het onderzoek in toenemende mate internationaal wordt gecontextualiseerd zoals de Raad voorheen had aanbevolen. Ontwikkelingen in de wapenhandel worden gepresenteerd en geïnterpreteerd met inachtneming van de ontwikkelingen in de buurlanden en op het niveau van de Europese Unie. Op het gebied van vrede en geweld in de samenleving houden de twee rapporten over stadsrellen duidelijk verband met elkaar door enerzijds de identificatie van lessen uit de rellen in Stockholm, en anderzijds deze te koppelen aan rellen in Vlaanderen.

Mede als gevolg van verloop in het personeelsbestand, is het onderzoeksgebied van de wapenhandel in Vlaanderen meer solide ontwikkeld dan het gebied van vrede en geweld in de samenleving, en dit vindt ook een weerslag in de publicaties van het instituut. Met jaarrapporten, specifieke onderzoeksrapporten en adviesnota's, is op het gebied van wapenhandel een indrukwekkende structuur van regelmatige publicaties gerealiseerd waarop verder kan worden gewerkt. Daarentegen is op het gebied van vrede en geweld in de samenleving een dergelijke onderling samenhangende structuur van publicaties nog niet ontwikkeld. In 2014 ligt de focus van de publicaties in dit laatste gebied op een literatuurstudie en een studie van relevante gebeurtenissen in het binnen- en buitenland. De Wetenschappelijke Raad acht deze publicaties belangrijke stappen op weg naar toekomstige profilering van het instituut.

Een les die kan worden getrokken uit de huidige publicaties is dat de doelstellingen van de publicaties duidelijker kunnen worden gemaakt. Soms betekent dit de belangrijkste doelgroepen van een publicatie meer expliciet identificeren; in andere gevallen is het belangrijk om relevante wetenschappelijke discussies waaraan een publicatie beoogt bij te dragen duidelijk te omschrijven.

Het is onvermijdelijk dat de auteurs hun eigen stem en benadering hebben in de studie van hun onderwerp. Toch adviseert de Wetenschappelijke Raad er op te letten dat de toon van de verslaggeving niet te eigenzinnig wordt.

In het algemeen is de Wetenschappelijke Raad erg blij met de hoeveelheid en de kwaliteit van de publicaties. Daarom is de belangrijkste aanbeveling om het goede werk verder te zetten. In gebieden waar het Vredesinstituut een unieke expertise heeft opgebouwd (het duidelijkst op het gebied van wapenhandel) moedigt de Wetenschappelijke Raad de onderzoekers extra publicaties in internationaal erkende fora te overwegen.

Met het oog op verdere verbetering van de kwaliteit van het werk beveelt de Wetenschappelijke Raad aan het onderzoek op twee manieren verder te contextualiseren waar dat mogelijk is. Ten eerste moeten bestaande studies en discussies maximaal in rekening gebracht worden indien zij betrekking hebben op de onderzoeksvraag. Ten tweede dienen verwijzingen naar de ontwikkelingen in andere, vergelijkbare landen gemaakt te worden omdat deze nuttig zijn om de situatie en de ontwikkelingen in Vlaanderen volledig te begrijpen.

6 Externe relaties

Voor de externe relaties van het Vredesinstituut zijn academische, beleidsgerichte en maatschappelijke netwerken van belang. Daartoe voert het Vredesinstituut een actief communicatiebeleid, waarvan de verschillende aspecten in dit hoofdstuk aan bod komen.

6.1.1 Netwerk

Academisch netwerk

Voor de onderzoeksopdracht van het Vredesinstituut zijn nationale en internationale contacten in de academische wereld noodzakelijk, onder meer om informatie uit te wisselen, netwerken op te zetten en complementair onderzoek te doen. In 2014 werden de reeds bestaande contacten uitgebouwd en werden nieuwe waardevolle contacten gelegd met andere instellingen voor vredesonderzoek en internationale betrekkingen in binnen- en buitenland. Dit gebeurde door bijdragen aan conferenties, samenwerkingsverbanden voor activiteiten of publicaties, en persoonlijke contacten.

Medewerkers van het Vlaams Vredesinstituut leverden in 2014 een bijdrage aan volgende academische evenementen:

Op 17 maart 2014 gaf directeur Tomas Baum een gastles over het wapenexportbeleid van de EU aan de vakgroep 'Conflict en Ontwikkeling' van de UGent.

Op 24 maart 2014 gaf directeur Tomas Baum een lezing 'European arms export policies: a challenge to the normative power of the EU' aan het Centre for European and International Studies Research van de Universiteit van Portsmouth.

Onderzoeker Jorg Kustermans presenteerde op 6 augustus 2014 de paper 'To explain a riot' op de WISC Fourth Global International Studies Conference in Frankfurt.

Onderzoekers Nils Duquet en Maarten Van Alstein stelden op 6 september de paper 'EU strategy to tackle illicit acquisition of firearms' voor op de ECPR General Conference in Glasgow.

Onderzoekster Sara Depauw nam deel aan het 2014 Chaudfontaine seminar georganiseerd door de European Studies Unit van de Universiteit van Luik, in samenwerking met de Europese Commissie, van 28 tot 30 september 2014. Het thema van het seminar was "Clarifying concepts and parameters of essential elements of a trade control system".

Op 13 november gaf onderzoeker Maarten Van Alstein een gastles in het onderzoeksseminarie 'Herdenkingshype?' van het Instituut voor Publieksgeschiedenis (IPG) van de UGent.

Beleidsgericht netwerk

Als paraparlementaire onderzoeksinstelling is het voor het Vredesinstituut ook van groot belang in de politieke omgeving een breed netwerk uit te bouwen. Het Vlaams Parlement en de Vlaams volksvertegenwoordigers komen daarbij vanzelfsprekend op de eerste plaats. Het Vredesinstituut ondersteunt het parlement onder meer door de publicatie van advies- en achtergrondnota's, het uitbouwen van een documentatiecentrum en het organiseren van werkbezoeken, conferenties en seminars (zie hoofdstuk 4).

Naast zijn rol in het Vlaams Parlement, legde het Vredesinstituut ook contacten met het brede Vlaamse beleidsveld, bijvoorbeeld met de Dienst Controle Strategische Goederen (Dienst internationaal Vlaanderen) m.b.t. wapenhandel en -productie en het Projectsecretariaat 2014-2018 i.v.m. de herdenking van 100 jaar WOI.

Ook op internationaal vlak bouwde het Vredesinstituut in 2014 verder aan zijn politiek netwerk, in het bijzonder met betrekking tot de Europese dimensie van zijn werk:

In aanloop naar de Europese verkiezingen van mei 2014, bracht de Raad van Bestuur van het Vredesinstituut op 20 maart 2014 een werkbezoek aan het Europees Parlement, met een ontmoeting met Vlaamse europarlementsleden.

Op 24 maart 2014 stelde onderzoeker Nils Duquet het rapport 'Business as usual?' voor op de COARM-ngo meeting in Brussel.

Onderzoeker Nils Duquet nam op 15 mei 2014 in Brussel deel aan een Expert Consultation van de VN Independent Expert on the promotion of a democratic and equitable international order.

Op 24 juni 2014 sprak onderzoeker Nils Duquet op de Second Formal Regional Meeting of South East Europe SALW Commissions van SEESAC (UNDP) in Bosnië en Herzegovina.

Onderzoekster Sara Depauw leverde een bijdrage op de special session 'Regulating Small Arms' van de Third EU Non-Proliferation and Disarmament Conference in Brussel op 4 en 5 september 2014.

Op 5 november 2014 gaf directeur Tomas Baum een lezing over exportcontrole van strategische goederen voor een delegatie diplomaten van Saoedi-Arabië in Brussel.

Contacten met het middenveld en stakeholders

Naast de politieke en academische gemeenschap, is ook het middenveld een belangrijke partner en stakeholder van het Vredesinstituut. Het instituut is immers meer dan een expertisecentrum; het is ook een Vlaams politiek-maatschappelijke instelling. Structureel is deze band verankerd door een sterke vertegenwoordiging van middenveldorganisaties in de Raad van Bestuur van het instituut.

Het Vredesinstituut bouwt ook meer informele contacten op met de Vlaamse civiele maatschappij. Met name bij de verspreiding van onderzoeksresultaten wordt dit netwerk aangesproken. Bij de evenementen in 2014 georganiseerd door het Vredesinstituut, was vaak een vertegenwoordiging van vredes- en ander sociaal geëngageerde verenigingen aanwezig. Het gaat echter niet om eenrichtingsverkeer. Het Vredesinstituut gaat uit van een wisselwerking en uitwisseling van informatie en ervaring.

Tijdens een sessie op de Dag van de Cultuureducatie in BOZAR op 4 februari 2014 gaf Wies De Graeve een inkijk in het conceptuele, artistieke en educatieve proces van de foto-expo 'The graves are nice this time of year' van Jimmy Kets (zie 6.1.2).

Op 16 februari 2014 gaf onderzoeker Maarten Van Alstein een lezing over 'Antwerpen, belegerde stad: een verhaal over armoede, onrust en een moeilijk te besturen stad' in het Vredescentrum in Antwerpen.

Op 3 maart 2014 voerden directeur Tomas Baum en onderzoeker Maarten Van Alstein een diepte-interview met een team dat voor de Nederlandse Oorlogsgravenstichting een nieuwe koersbepaling adviseerde.

Onderzoeker Jorg Kustermans nam op 23 april 2014 deel aan een panelgesprek over internationale conflicten in het kader van de opleiding Vredeseducatie aan de Stadscampus van de UA.

Op 23 april 2014 gaf onderzoeker Maarten Van Alstein een nascholing over '14-18 van dichtbij' voor PEDIC Oost-Vlaanderen.

Onderzoeker Maarten Van Alstein nam op 5 mei 2014 deel aan een debat op de Dag van de Nieuwste Geschiedenis aan de UA.

Op 12 juni 2014 leverden onderzoekers Nils Duquet en Maarten Van Alstein een bijdrage aan de studiedag 'Illegaal wapenbezit in België' van Politeia.

Op 25 juni 2014 nam onderzoeker Maarten Van Alstein deel aan een debat georganiseerd door de Heinrich Böll Stiftung 'What Do We Commemorate When We Commemorate WWI? The Impact of the First World War on Europe Today'.

Van 7 tot 14 juli 2014 namen directeur Tomas Baum en onderzoeker Maarten Van Alstein deel aan een studiereis (pilotproject) van de Auschwitz-Stichting naar de vernietigingskampen uit de Tweede Wereldoorlog in Oost-Polen.

Op 3 augustus 2014 hield onderzoeker Jorg Kustermans een korte toespraak over 'vechten voor vrede' op de herdenkingsplechtigheid in Meensel-Kiezegem.

Directeur Tomas Baum en onderzoeker Jorg Kustermans leverden een bijdrage aan het symposium 'Vechten voor Vrede' dat het Vredeshuis Aalst en Artsen voor Vrede organiseerden op 15 oktober 2014 in Aalst.

Onderzoeker Maarten Van Alstein gaf op 19 november een lezing "In Flanders Fields. Das Gedenken an den Ersten Weltkrieg in Flandern" in het Deutsche Historische Museum in Berlijn, in samenwerking met de Vlaamse Vertegenwoordiger in Duitsland.

Op 25 november 2014 gaf directeur Tomas Baum een lezing over vredesverdragen voor de jongerenconferentie 'Europe out of Conflict', georganiseerd door Ryckvelde vzw.

Onderzoeker Jorg Kustermans gaf op 11 december 2014 een lezing over de rol van geweld in onze maatschappij bij het Davidsfonds Zandhoven.

Tot slot gidsten medewerkers van het Vredesinstituut maandelijks bezoekersgroepen in het Vlaams Parlement, als bijdrage aan de werking van de Kracht van je Stem, de educatieve dienst van het Vlaams Parlement.

6.1.2 Evenementen

Samen met Transparency International organiseerde het Vredesinstituut op 18 februari 2014 een seminar met experts en volksvertegenwoordigers uit de verschillende Belgische parlementen over de parlementaire controle inzake veiligheids- en defensiebeleid.

Op 10 maart 2014 was Cate Buchanan te gast in het Vredesinstituut voor een policy briefing over haar boek 'Gun Violence, Disability and Recovery'.

Het Vredesinstituut was op 25 en 26 september 2014 in het Vlaams Parlement gastheer voor een internationale Pugwash workshop 'The Future of Nuclear Weapons in Europe'.

Het Vredesinstituut bracht op 30 september 2014 tijdens een lunchseminar onderzoekers van het Steunpunt Gelijke Kansen samen met Vlaams volksvertegenwoordigers en hun medewerkers, experts en stakeholders om een duidelijke stand van zaken te schetsen van homofobie geweld in Vlaanderen en Brussel, gelinkt aan de bredere context van het stedelijk samenleven. Het lunchseminar vond plaats tijdens de Vlaamse Vredesweek, die in 2014 aansloot bij de internationale 'No Hate' campagne van de Raad van Europa.

Op 16 oktober 2014 organiseerde het Vredesinstituut een seminar over de rol van wetenschap in vredesopbouw. Dit seminar vond plaats in het kader van een traject van het instituut ter ondersteuning van een initiatief van de Vlaamse Regering om een Trauma en Transformatie Netwerk op te richten.

Ter herdenking van het einde van de Eerste Wereldoorlog organiseerden het Vredesinstituut, In Flanders Fields Museum en Vredesstad Ieper aan de vooravond van de verjaardag van de Wapenstilstand zoals elk jaar een Elfnovemberlezing. Na burgemeester Tadatoshi Akiba van Hiroshima in 2008, oorlogscorrespondent Robert Fisk in 2009, schrijver Erwin Mortier in 2010, VN-diplomaat Lakhdar Brahimi in 2011, Jan Techau in 2012, en historica Margaret MacMillan in 2013, ging de Nederlandse schrijver en politicus Jan Terlouw in op de uitnodiging om zijn visie op oorlog en vrede neer te schrijven ter herdenking van de Eerste Wereldoorlog. Het muzikale luik van de Elfnovemberlezing werd verzorgd door het vocaal ensemble Aquarius.

Op 12 november vond in het Vlaams Parlement een werkvergadering plaats tussen een delegatie van het Vredesinstituut en een delegatie van het Japanse Center for Information on Security Trade Control (CISTEC) met onderzoekers en bedrijfsleiders uit Japan. De werkvergadering ging in op de bestaande EU regelgeving inzake exportcontrole, de Belgische context en export naar gevoelige bestemmingen.

Het boek 'Belgische wapenhandel', uitgegeven bij Acco, werd voorgesteld tijdens een lunchseminar op 20 november 2014 in het Vlaams Parlement. Tijdens de boekvoorstelling werd het boek ingeleid door redacteurs Tomas Baum en Nils Duquet en reageerde een respondentenpanel met de heren Herman De Croo, Bert Anciaux en Filip Reyniers.

Tentoonstelling 'The graves are nice this time of year'

In september-december 2014 liep in de Loketten van het Vlaams Parlement de fototentoonstelling 'The graves are nice this time of year' van fotograaf Jimmy Kets. In opdracht van het Vlaams Parlement, het Vlaams Vredesinstituut en de Raad van de Vlaamse Gemeenschapscommissie maakte Kets een fotoreeks die het hedendaagse herdenkingslandschap van de Eerste Wereldoorlog verrassend en vernieuwend in beeld brengt.

Directeur Tomas Baum en Wies De Graeve waren de curatoren van deze tentoonstelling, die tussen de 7.000 en 9.000 bezoekers lokte.

Volgende evenementen vonden plaats in het kader van de fototentoonstelling:

- De officiële opening en openingsnocturne van de tentoonstelling vond plaats op 25 september 2014 tussen 17u en 20u in de Loketten van het Vlaams Parlement.
- Op 11 oktober vond op de tentoonstelling een Lerarendag plaats in samenwerking met Lerarenkaart en Klasse.
- Op 16 oktober werd een VIP-nocturne georganiseerd voor een select VRT-publiek en voor parlementaire delegaties uit het Verenigd Koninkrijk en Ierland die Vlaanderen bezochten in het kader van de herdenking van de Eerste Wereldoorlog.

6.1.3 *Communicatie*

Strategische communicatie

Het sluitstuk van het onderzoeks-, advies- en documentatiewerk van het Vlaams Vredesinstituut is een doeltreffende externe communicatie. Om de efficiëntie te verhogen, werd complementair aan het strategisch plan 2011-2014 van het instituut, in een strategisch communicatieplan nagegaan hoe de missie, visie en strategie van het instituut best in elkaar kunnen haken met externe (strategische) communicatie.

Dit communicatieplan was in 2014 richtinggevend voor de externe communicatie van het Vredesinstituut, als ondersteuning van het vastgelegde strategisch plan en als veruitwendiging van de identiteit van het instituut.

Huisstijl

Voor zijn huisstijl werkt het Vredesinstituut samen met Gramma nv. Gramma staat in voor een deel van de lay-out van de publicaties van het Vredesinstituut en de technische ondersteuning voor de website.

Website

De website van het Vredesinstituut is het centrale vehikel voor voorlichting en communicatie. Het adres van de website wordt dan ook op alle dragers duidelijk gecommuniceerd en het onderhoud en de uitbouw van de site zijn permanente aandachtspunten.

www.vlaamsvredesinstituut.eu
www.flemishpeaceinstitute.eu

In 2014 kreeg de website een update met onder meer de integratie in een nieuw, gebruiksvriendelijk hostingplatform en de ontwikkeling van een nieuwe inschrijfmodule voor activiteiten.

Digitale Nieuwsbrief

In 2014 werden regelmatig elektronische nieuwsbrieven uitgestuurd naar ongeveer 1.500 abonnees. Geïnteresseerden kunnen via inschrijving op de nieuwsbrief op de hoogte blijven van activiteiten of nieuwe publicaties van het Vredesinstituut.

Sociale media

Het Vredesinstituut heeft een eigen facebookprofiel op www.facebook.com/vlaamsvredesinstituut en een Twitter-account op www.twitter.com/Vredesinstituut (@Vredesinstituut). Daarnaast onderhoudt het Vredesinstituut een LinkedIn-pagina en heeft het een You Tube kanaal om docuclips en andere opnames te delen.

6.1.4 *Het Vredesinstituut in de pers*

Persberichten

21/01/2014 'Europese wapenexport naar het Midden-Oosten bereikt recordniveau'

24/03/2014 'The Arab Spring did not lead to a more restrictive or harmonized EU arms export policy'

26/09/2014 'Zes op tien Belgen wil kernwapens weg uit Kleine Brogel'

09/12/2014 'Impact nieuw Vlaams Wapenhandeldecreet is groot – Jaarrapport'

Audiovisuele media

21/01/2014: 'Cijfers over Europese wapenexport'
VRT Radio's: Nieuws

08/06/2014: 'War on terror na 9/11'
VRT Radio 1: Interne Keuken

12/06/2014: 'Illegale wapenhandel'
Radio 1: De Ochtend

16/06/2014: 'Advies Vredesinstituut over vervanging F-16'
Radio 1: De Ochtend

11/07/2014: 'De mogelijke verkoop van divisie Defense & Aerospace van Barco'
Kanaal Z: Nieuwslus

26/09/2014: 'Jimmy Kets in de Loketten'
Actua TV: nieuwslus

20/11/2014: 'Belgische wapenhandel'
Radio 1: Vandaag

24/11/2014: 'Belgische wapenhandel'
Kanaal Z: Z-Expert

09/12/2014: 'Jaarrapport Vlaamse buitenlandse wapenhandel 2013'
Eén: Het Journaal
Radio 1: Nieuws
Radio 1: Vandaag

Gedrukte Pers

22/01/2014 'België grootste exporteur wapens naar Midden-Oosten' – De Tijd

01/02/2014 'Antwerpen stond in lichterlaaie' – De Nieuwe Antwerpenaar

01/02/2014 'Stichting zet werk Aurore verder' – Het Laatste Nieuws

10/02/2014 'Lezing over Antwerpse oorlogsjaren' – Het Laatste Nieuws

- 05/03/2014 'Zeppelins zaaien paniek boven Antwerpen' – Primo
29/03/2014 'De feitenrechter' – De Morgen
02/04/2014 'FN opent poort tot Brits leger' – De Morgen
30/05/2014 'Vechten voor vrede' – De Bond
17/06/2014 'Geen draagvlak voor opvolger F-16' – Metro
18/07/2014 'Had vlucht MH17 zich kunnen beschermen tegen raketaanval?' – De Tijd
08/08/2014 'Laat die Menenpoort maar staan' (opinie) – De Standaard
12/08/2014 'Europees wapentuig vindt vlot weg naar Israël' – De Tijd
13/08/2014 'Europa verdient aan oorlog in Gaza' – Het Nieuwsblad
29/08/2014 'Honderden negen verloren toekomst' – Krant van West-Vlaanderen
11/09/2014 'Strijd tegen IS creëert momentum' (opinie) – De Tijd
30/09/2014 'Un autre regard sur la mémoire de 14-18' – La Libre
01/10/2014 'Bling bling defensie in Absurdistan' - Sampol
02/10/2014 'Pas d'armes nucléaires en Flandre' – Trends/Tendances
13/11/2014 'Koorleden verijdelen diefstal' – Het Laatste Nieuws
10/12/2014 'Vlaamse wapensector minder transparant door nieuwe regels' – De Tijd
10/12/2014 'Vlaamse wapenhandel nauwelijks nog te controleren' – De Morgen
19/12/2014 'Wapenhandelsverdrag van kracht' – De Bond
24/12/2014 'The graves are nice this time of year' – Beeldexpressie

Online pers (selectie)

- 21/01/2014 'Europese wapenexport naar Midden-Oosten bereikt recordniveau' – Knack.be
21/01/2014 'Europese wapenexport naar Midden-Oosten bereikt recordniveau' – demorgen.be
21/01/2014 'Europese wapenexport naar Midden-Oosten bereikt recordniveau' – hln.be
21/01/2014 'Europese wapenexport naar Midden-Oosten bereikt recordniveau' – deredactie.be
22/01/2014 'War is Business voor de Belgische 'deelstaten'' – dewereldmorgen.be
05/02/2014 'Het Vlaams buitenlandbeleid is... Belgisch' (column) – mo.be

02/03/2014 'Drones veroveren moeizaam de wereld' – veto.be
05/03/2014 'De vredesdrone' (column) – mo.be
24/03/2014 'Belgische wapenexport naar Midden-Oosten neemt toe' – deredactie.be
02/04/2014 'Lente tussen woord en daad' (column) – mo.be
14/04/2014 'Wereldwijde militaire uitgaven gedaald door besparingen Westen' – mo.be
30/04/2014 'Over moorden, vuurwapens en dodelijke statistieken' – mo.be
07/05/2014 'Politiek voor primaten' (column) – mo.be
08/05/2014 'Vlaamse wapenexport goed voor meer dan 120 miljoen euro' – deredactie.be
08/05/2014 'Vlaanderen exporteerde in 2013 voor 121,3 miljoen euro vergunde wapens' – tijd.be
04/06/2014 'Een blauw of kaki antwoord op terreur' (column) – mo.be
16/06/2014 'Geen vlucht vooruit voor opvolger F-16' (opinie) – mo.be
26/06/2014 'Vijftig tinten herdenking in Ieper' (column) – mo.be
28/06/2014 'Panda's met een leeuwenhart' – doorbraak.be
10/09/2014 'Wapens voor de peshmerga! Of toch niet?' (opinie) – mo.be
17/09/2014 'Het appèl van de herdenkingssites van de Holocaust' (column) – mo.be
24/09/2014 'Jimmy Kets: verleden en heden van de Grote Oorlog' – brusselnieuws.be
26/09/2014 '61 procent Belgen wil kernwapens weg' – standaard.be
26/09/2014 '61 procent Belgen wil kernwapens weg' – demorgen.be
27/09/2014 'Meerderheid Belgen wil af van kernwapens' – mo.be
27/09/2014 'Beste politici, de Belg wil de kernwapens weg.' – demorgen.be
06/10/2014 'Vrede komt later' (column) – mo.be
13/10/2014 'De Nobelprijs voor de Vrede brengt belang kinderrechten onder de aandacht' – Knack.be
16/10/2014 'Herdenking van WO I door de ogen van Jimmy Kets: 'Respectvol, maar ook gerelativeerd' – Knack.be
03/11/2014 'Van de tafel naar de straat... en terug' (column) – mo.be
21/11/2014 'De toekomst van het Belgische leger' – mo.be
01/12/2014 'Martelaarschap: een keuze' (column) – mo.be
09/12/2014 'Vlaamse wapenexport is minder transparant' – tijd.be
09/12/2014 'Helpt Vlaamse wapenexport wordt niet meer gecontroleerd' – deredactie.be
09/12/2014 'Alarmerend: Helpt Vlaamse wapenexport niet langer gecontroleerd' – Knack.be
29/12/2014 'Jaarlijks hoofdonderhoud' (column) – mo.be

7 Financieel verslag

In samenwerking met de diensten van het Algemeen Secretariaat van het Vlaams Parlement, voert het Vlaams Vredesinstituut een autonome budgettaire en economische boekhouding in SAP. Dit houdt in dat naast de afzonderlijke begroting ook een afzonderlijke jaarrekening wordt opgemaakt. Het Vlaams Parlement kent het Vredesinstituut jaarlijks een werkingstoelage toe en keurt jaarlijks, op voorstel van de Raad van Bestuur, de begroting en de rekeningen van het instituut goed. Het Vredesinstituut volgt de boekhoudregels zoals opgelegd in het Begrotings- en Boekhoudreglement van de aan het Vlaams Parlement verbonden instellingen. De rekeningen worden gecontroleerd door het Rekenhof.

Voor een financieel verslag van het werkjaar 2014 van het Vredesinstituut, wordt verwezen naar het parlementair *stuk 48-B (2014-2015) nr. 1* betreffende de 'Rekening van het Vlaams Vredesinstituut voor het begrotingsjaar 2014'.

8 Publicaties 2014 – overzicht

8.1 Docuclips en factsheets

Het Vredesinstituut publiceerde in 2014 volgende docuclips en factsheets:

Docuclips

'Het Vredesinstituut heeft goed nieuws voor u' – juni 2014

'Niet te missen foto's van 'The graves are nice this time of year'' – september 2014

Factsheets

'EU Wapenexport en de Arabische Lente' – maart 2014

'Opinies over de aankoop van nieuwe gevechtsvliegtuigen voor Defensie' – juni 2014

'Ambities Vlaanderen en Vrede 2014-2019 (infographic)' – juni 2014

'Opinies over kernwapens op Belgisch grondgebied' – september 2014

8.2 Nederlandse publicaties

Rapporten

Kan je vrede leren?

Auteurs: Bram Spruyt, Mark Elchardus, Lilith Roggemans en Filip Van Droogenbroeck

Publicatie: Brussel, 30 januari 2014

ISBN 9789078864646, 117 p.

Orrust in de stad

Auteur: Jorg Kustermans

Publicatie: Brussel, 25 maart 2014

ISBN 9789078864653, 38 p.

SIPRI Yearbook 2013 - Samenvatting in het Nederlands

Publicatie: Brussel, 8 oktober 2014

Omggaan met stadsrellen – Meer dan repressie, meer dan preventie

Auteurs: Jorg Kustermans & Brent Van Lierde

Publicatie: Brussel, 3 december 2014

ISBN 9789078864721, 40 p.

Vlaamse buitenlandse wapenhandel 2013

Auteurs: Tomas Baum & Nils Duquet

Publicatie: Brussel, 9 december 2014

ISBN 9789078864707, 60 p.

Vlaamse buitenlandse handel in producten voor tweëerlei gebruik 2013

Auteur: Nils Duquet

Publicatie: Brussel, 18 december 2014

ISBN 9789078864714, 35 p.

Boek

Belgische wapenhandel – Een politiek, economisch en ethisch hangijzer

Auteurs: Tomas Baum, Sara Depauw & Nils Duquet

Publicatie: Uitgeverij Acco; Leuven/Den Haag, 20 november 2014

ISBN 9789078868015, 190 p.

Adviesnota's

Ambitietekst - Vlaanderen en Vrede 2014-2019

Publicatie: Brussel, 4 juni 2014

Advies over de beslissing tot aankoop van een nieuw gevechtsvliegtuig voor de luchtcomponent van de Belgische Defensie

Publicatie: Brussel, 16 juni 2014

Jaarverslag

Jaarverslag 2013

Publicatie: Brussel, 17 juni 2014

Stuk 44 (2014) – Nr. 1

Lezingen

Elfnovemberlezing

door Jan Terlouw

Publicatie: Ieper, 10 november 2014

In Flanders Fields: het herdenken van de Eerste Wereldoorlog in Vlaanderen

door Maarten Van Alstein

Publicatie: Berlijn, 19 november 2014

8.3 *Publicaties in het Engels*

Rapporten

Revising Export Control Lists

Auteur: Samuel A.W. Evans

Publicatie: Brussel, 24 maart 2014

ISBN 9789078864677, 56 p.

Business as usual?

Auteur: Nils Duquet

Publicatie: Brussel, 24 maart 2014

ISBN 9789078864660, 92 p.

Unrest in the City

Auteurs: Jorg Kustermans

Publicatie: Brussel, 16 april 2014

ISBN 9789078864684, 40 p.

Can peace be taught? - Researching the effectiveness of peace education

Auteurs: Bram Spruyt, Mark Elchardus, Lilith Roggemans en Filip Van Droogenbroeck

Publicatie: Brussel, 16 juli 2014

ISBN 9789078864691, 108 p.

Jaarverslag

Annual report 2013

Publicatie: Brussel, 17 juni 2014

Lezingen

11 November Lecture

door Jan Terlouw

Publicatie: Ieper, 10 november 2014

8.4 Publicaties in externe fora

- Duquet, N. (2014), 'Dodelijke statistieken: van inzicht tot preventiestrategieën', mo.be.
- Van Alstein M. (2014), 'Jagen met vuurwapens in Vlaanderen', in Politiejournaal, 4, april 2014, p. 28-30.
- Depauw, S. (2014), Bridging the gap: the role of regional organizations in developing universal export controls, the case of the European Union in Jankowitsch-Prevor, O., Michel, Q., Paile, S. (eds.), Modelling Dual-Use Trade Control Systems, Brussels, P.I.E. Peter Lang, coll. Non-Proliferation and Security, Vol. 10, 2014, 261 p.
- M. Van Alstein (2014), 'De verbeelding van veelstemmigheid', in Jimmy Kets, The Graves Are Nice this Time of Year, Veurne: Hannibal, p. 6-10.
- Van Alstein M. (2014), 'Memories of War & Peace in Flanders Fields: The Great War Centenary and the Memory Boom', in European Review of International Studies, 1(2), p. 31-49.
- Kustermans J. (2014), 'Roguerie' and Citizenship' in W. Wagner, W. Werner and M. Onderco (Eds), Deviance in International Relations, 'Rogue States' and International Security, Palgrave Macmillan, p. 15-38
- Van Alstein M. (2014), From Ypres to Brussels? Europe, Peace, and the Commemoration of WWI, Heinrich Böll Stiftung EU
- De Graeve W. (2014), 'Een explosieve erfenis. Of hoe de wapens niét zwegen na 11 november 1918', in De Geus, mei 2014, nr. 5, jaargang 46, p. 18-20.
- M. Van Alstein (2014), 'De republiek der digits', in Streven, 81(3), p. 195-196
- N. Duquet & M. Van Alstein (2014), 'Illegale vuurwapens in België', in Het Politiejournaal, november 2014, p. 28-31